

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Економічний факультет

Кафедра обліку і аудиту

“Затверджую”

декан економічного факультету

_____ проф. Панчишин С.М.

“_____” _____ 2009 р.

Робоча навчальна програма

Предмет: **Фінансовий менеджмент**

Спеціальність: **Фінанси і кредит**

Факультет: **Економічний**

Форма навчання: **Денна**

Виписка з навчального плану:

№ семестру	К-ть год. всього	У тому числі			Самост. роб.	Іспит	Залік	Контр. роб.	Курс. роб.
		Л	ПС	ЛР					
	56	28	28			+			
Разом	56	28	28			+			

Затверджено

на засіданні кафедри

обліку і аудиту

Протокол №1

Від “31” серпня 2009 р.

Зав. кафедрою

_____ проф. Ковалюк О.М.

Фінансовий менеджмент - це система управління формуванням, розподілом і використанням фінансових ресурсів суб'єкта господарювання та оптимізації обороту його грошових коштів. Об'єктом фінансового менеджменту виступають фінансові ресурси підприємства, предметом управління - процес їхнього формування і використання.

Мета: надання знань з організації та управління фінансовими ресурсами підприємства.

Завдання: визначення сутності фінансового менеджменту і системи методологічного та інформаційного забезпечення фінансового управління на підприємстві; вивчення особливостей управління грошовими потоками підприємства; засвоєння методологічних основ визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках; формування знань про інструменти управління прибутком на підприємстві; ознайомлення з процедурою управління оборотними і необоротними активами підприємства; оцінка вартості і структури капіталу підприємства; висвітлення методів управління інвестиціями та фінансовими ризиками у господарській діяльності; оволодіння навичками зі складання стратегічних і поточних фінансових планів діяльності підприємства; аналіз та застосування основних інструментів антикризового фінансового управління підприємством.

Предмет: фінансові ресурси підприємства і відносини, що виникають у процесі їх формування та використання.

Зміст дисципліни:

1. Теоретичні основи фінансового менеджменту
2. Система забезпечення фінансового менеджменту
3. Управління грошовими потоками
4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках
5. Управління прибутком
6. Управління активами
7. Вартість і оптимізація структури капіталу
8. Управління інвестиціями
9. Управління фінансовими ризиками
10. Фінансове планування на підприємстві
11. Антикризове фінансове управління підприємством

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Тема	Кількість годин			
		всього	у тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
1	Теоретичні основи фінансового менеджменту	10	2	2	6
2	Система забезпечення фінансового менеджменту	10	2	2	6
3	Управління грошовими потоками	10	2	2	6
4	Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках	10	2	2	6
5	Управління прибутком	11	3	2	6
6	Управління активами	10	2	2	6
7	Вартість і оптимізація структури капіталу	15	3	4	8
8	Управління інвестиціями	10	2	2	6
9	Управління фінансовими ризиками	10	2	2	6
10	Фінансове планування на підприємстві	12	2	2	8
11	Антикризове фінансове управління підприємством	8	2	2	4
РАЗОМ		116	24	24	68

ЗМІСТ ПРОГРАМИ КУРСУ ЗА ТЕМАМИ

Тема 1. Теоретичні основи фінансового менеджменту

Сутність фінансового менеджменту. Об'єкти і суб'єкти фінансового менеджменту. Фінансовий механізм в управлінні підприємством. Напрями фінансового управління. Функції фінансового менеджменту. Принципи організації фінансового менеджменту на підприємстві. Стратегія і тактика управління фінансами підприємств. Основні показники у фінансовому менеджменті.

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту

Організаційне забезпечення фінансового менеджменту. Система нормативно-правового забезпечення фінансового управління на підприємстві. Вимоги до інформаційного забезпечення фінансового менеджменту. Фінансова звітність як інформаційна основа фінансового менеджменту

Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві

Поняття грошового потоку. Класифікація грошових потоків суб'єкта господарювання. Структурування грошових потоків підприємства за видами діяльності: грошовий потік від операційної діяльності, грошовий потік від інвестиційної діяльності, грошовий потік від фінансової діяльності. Прямий і непрямий методи розрахунку чистого грошового потоку від операційної діяльності.

Інструменти управління грошовими потоками підприємства. Необхідність управління грошовими потоками та принципи його організації. Політика управління грошовими потоками підприємства. Планування грошових потоків на підприємстві. Кількісна оцінка грошових потоків. Напрями і методи оптимізації руху грошових коштів підприємства.

Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання й фінансових розрахунках

Концепція вартості грошей у часі: основні положення. Оцінка вартості грошей за простими і складними процентами.

Інструменти оцінки майбутньої вартості грошей. Просте компаундування. Нарощення ануїтетів (відстроченої або авансової ренти).

Визначення теперішньої вартості грошей у фінансових розрахунках. Просте дисконтування. Дисконтування ануїтетів (відстроченої або авансової ренти).

Методичний інструментарій оцінки фактора інфляції у фінансових розрахунках.

Тема 5. Управління прибутком

Прибуток як об'єкт фінансового менеджменту. Джерела формування прибутку. Організація та інструментарій управління прибутком. Стратегія управління прибутком. Критерії організації управління прибутком підприємства.

Управління формуванням доходів. Управління витратами підприємства.

Управління використанням прибутку. Роль податкового планування в управлінні прибутком. Розподіл прибутку серед власників підприємства та дивідендна політика. Капіталізація прибутку як форма його використання

Тема 6. Управління активами

Сутність і структура активів підприємства. Управління оборотними активами підприємства. Операційний цикл підприємства. Управління виробничими запасами та

запасами готової продукції. Управління дебіторською заборгованістю. Управління грошовими активами. Фінансування оборотних активів підприємства.

Управління необоротними активами. Структура і особливості необоротних активів. Управління відновленням необоротних операційних активів. Фінансування необоротних операційних активів підприємства. Оцінка ефективності управління активами.

Тема 7. Вартість і оптимізація структури капіталу

Сутність капіталу підприємства. Види капіталу підприємства та характеристика. Принципи формування капіталу підприємства.

Управління власним капіталом. Форми функціонування власного капіталу. Оцінка вартості елементів власного капіталу. Політика управління власним капіталом. Управління емісією акцій.

Управління залученим капіталом. Форми позичкового капіталу підприємства. Оцінка вартості залученого капіталу. Політика управління позичковим капіталом. Управління облігаційними позиками. Управління залученням банківського кредиту.

Визначення вартості капіталу. Структура капіталу та її оптимізація. Ефект фінансового важеля. Ефект операційного (виробничого) важеля.

Тема 8. Управління інвестиціями

Сутність інвестицій та їх класифікація. Інвестиційна діяльність підприємства. Управління реальними інвестиціями. Джерела фінансування реальних інвестицій. Методи оцінювання інвестиційних проектів. Управління фінансовими інвестиціями

Тема 9. Управління фінансовими ризиками

Ризики у фінансово-господарській діяльності економічних суб'єктів. Умови виникнення ризиків, їх види та характеристика. Критерії прийняття управлінських фінансових рішень в умовах невизначеності. Модель управління фінансовими ризиками. Кількісне вимірювання фінансових ризиків. Нейтралізація фінансових ризиків. Стратегія уникнення ризику. Страхування і хеджування як форми мінімізації ризиків. Диверсифікація як засіб зменшення величини фінансового ризику.

Тема 10. Фінансове планування на підприємстві

Сутність фінансового планування на підприємстві. Фінансове прогнозування. Стратегічне планування на підприємстві. Матриці фінансової стратегії. Поточне фінансове планування. Бюджетування в управлінні підприємством.

Тема 11. Антикризове фінансове управління підприємством

Основні елементи антикризового фінансового управління. Інституційні аспекти антикризового фінансового менеджменту. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства. Фінансова санація як складова антикризового управління. Реструктуризація підприємств у системі антикризового фінансового управління. Оцінка ефективності антикризового фінансового управління

ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Фінансове планування на підприємствах України
2. Фінансові ризики у діяльності підприємства та управління ними
3. Методи фінансового планування на підприємстві
4. Дивідендна політика фірми
5. Стратегії управління основним капіталом підприємства
6. Стратегії управління оборотним капіталом підприємства
7. Управління формуванням власного капіталу підприємства
8. Управління позичковим капіталом фірми
9. Планування прибутку від підприємницької діяльності
10. Використання прибутку на підприємстві
11. Сучасні форми фінансування діяльності вітчизняних підприємств
12. Роль бюджетування в управлінні фінансовою діяльністю підприємства
13. Лізинг у фінансовій діяльності підприємств
14. Проблеми та перспективи лізингових відносин в Україні
15. Фінансовий контролінг як інструмент управління підприємством
16. Факторинг як одна з форм фінансування підприємницької діяльності
17. Управління грошовими потоками на підприємстві
18. Методологічні аспекти аналізу платоспроможності підприємства
19. Аналіз фінансової стійкості фірми
20. Управління фінансовою санацією підприємств
21. Формування раціональної структури капіталу підприємства
22. Управління інвестиційною діяльністю підприємства
23. Управління фінансовими ресурсами підприємств
24. Інвестиційна стратегія підприємства
25. Фінансова стратегія фірми
26. Управління формуванням доходів на підприємстві
27. Організація управління витратами підприємства
28. Оцінка ефективності управління активами підприємства
29. Фінансова звітність як інформаційна основа фінансового менеджменту
30. Система забезпечення фінансового управління на підприємстві

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Обсяг курсової роботи має бути в межах 35-40 сторінок формату А4 тексту, друкованого або написаного від руки.

Робота повинна містити вступ, три розділи, висновки, список опрацьованих джерел, додатки (при необхідності).

У вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначаються мета і завдання роботи, інформаційна та методологічна основа її написання і коротка характеристика розділів наукової роботи.

Перший розділ курсової роботи - теоретичного змісту, розкриває сутність фінансових категорій, принципи, інструменти, методи фінансового управління відповідно до обраної теми і має відповідати сучасному рівню розвитку економічної науки.

У другому розділі роботи аналізується вітчизняна практика застосування теоретичних положень проблеми (на прикладі підприємства чи групи підприємств). При використанні статистичних даних студент повинен орієнтуватися на їхню достовірність та відповідність часовим параметрам, а також обов'язково вказувати джерело інформації при наведенні аналітичних даних і запозичених тез.

Третій розділ курсової роботи висвітлює власне бачення автора на шляхи розв'язання виявлених проблем і недоліків організації фінансового менеджменту та підвищення ефективності управління фінансами на підприємстві.

У висновках роботи підводяться підсумки проведеного дослідження і наводяться отримані результати відповідно до структури плану роботи.

Список опрацьованих джерел формується в алфавітному порядку або в порядку згадування в тексті.

Таблиці і рисунки, що займають більше 2/3 сторінки і які не є власним науковим доробком автора, виносяться у додатки.

При підготовці курсової роботи студент проводить добір літературних джерел і фактичного матеріалу згідно з обраною темою дослідження, самостійно складає попередній план роботи та узгоджує його з викладачем.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ПІДСУМКОВОМУ КОНТРОЛІ

З курсу „Фінансовий менеджмент” навчальною програмою передбачено складання студентами підсумкового письмового іспиту на основі екзаменаційного білету.

Екзаменаційний білет містить описові питання, тестові завдання і задачі різного рівня складності.

Оцінювання знань студентів проводиться за чотирибальною шкалою: „відмінно”, „добре”, „задовільно”, „незадовільно”.

Повна відповідь на запитання білету, яка оцінюється на „відмінно”, повинна відповідати таким вимогам: розгорнутий, вичерпний виклад питання; виявлення творчих здібностей у розумінні, викладі й використанні матеріалу; правильні відповіді на усі тестові завдання, розв'язані задачі усіх рівнів складності з поясненнями отриманих результатів і зробленими відповідними висновками.

Відповідь студента оцінюється „добре”, якщо: при розкритті змісту питань в цілому правильно, зроблені незначні помилки при використанні цифрового матеріалу, посиланні на конкретні дати та формулюванні основних понять у фінансовому менеджменті; недостатньо висвітлено одне з питань; дані відповіді на більшість тестів; задачі розв'язані з незначними похибками.

Відповідь студента оцінюється „задовільно”, якщо: зроблені значні помилки при використанні цифрового матеріалу, посиланні на конкретні дати, формулюванні назв та основних понять у фінансовому менеджменті; недостатньо висвітлено два з питань; спотворена логіка викладу матеріалу; не надані відповіді на більшість тестових запитань і допущено значних помилок у розв'язках задач або розв'язані не всі задачі.

Відповідь студента оцінюється „незадовільно”, якщо зроблено грубі помилки у викладі відповіді на питання екзаменаційного білету; жодне з питань не висвітлено згідно з вимогами; дано невірні відповіді на тестові завдання, неправильно розв'язані задачі.

ПИТАННЯ ДЛЯ СКЛАДАННЯ ІСПИТУ З КУРСУ

1. Сутність і функції фінансового менеджменту
2. Принципи організації фінансового менеджменту на підприємстві
3. Основні показники у фінансовому менеджменті
4. Система нормативно-правового забезпечення фінансового управління на підприємстві
5. Фінансова звітність як інформаційна основа фінансового менеджменту
6. Грошові потоки як об'єкт фінансового менеджменту
7. Структурування грошових потоків підприємства за видами діяльності
8. Політика управління грошовими потоками підприємства
9. Планування грошових потоків на підприємстві
10. Напрями і методи оптимізації руху грошових коштів підприємства
11. Інструменти оцінки майбутньої вартості грошей
12. Визначення теперішньої вартості грошей у фінансових розрахунках
13. Концепція вартості грошей у часі: основні положення
14. Методичний інструментарій оцінки фактора інфляції у фінансових розрахунках
15. Прибуток як об'єкт фінансового менеджменту
16. Організація та інструментарій управління прибутком
17. Управління формуванням доходів
18. Управління витратами підприємства
19. Управління використанням прибутку
20. Роль податкового планування в управлінні прибутком
21. Розподіл прибутку серед власників підприємства та дивідендна політика
22. Капіталізація прибутку як форма його використання
23. Сутність і структура активів підприємства
24. Управління необоротними активами
25. Управління оборотними активами підприємства
26. Управління виробничими запасами та запасами готової продукції
27. Управління дебіторською заборгованістю
28. Фінансування оборотних активів
29. Сутність капіталу підприємства та його види
30. Управління власним капіталом
31. Управління емісією акцій
32. Управління залученим капіталом
33. Управління облігаційними позиками
34. Управління залученням банківського кредиту
35. Оцінка вартості і структури капіталу підприємства
36. Економічна сутність інвестиційної діяльності підприємства
37. Управління реальними інвестиціями
38. Методи оцінювання інвестиційних проектів
39. Управління джерелами фінансування реальних інвестицій
40. Управління фінансовими інвестиціями
41. Ризики у фінансово-господарській діяльності економічних суб'єктів
42. Умови виникнення ризиків, їх види та характеристика
43. Критерії прийняття управлінських фінансових рішень в умовах невизначеності

44. Модель управління фінансовими ризиками
45. Нейтралізація фінансових ризиків
46. Стратегія уникнення ризику
47. Страхування і хеджування як форми мінімізації ризиків
48. Диверсифікація як засіб зменшення величини фінансового ризику
49. Сутність фінансового планування на підприємстві
50. Фінансове прогнозування
51. Стратегічне планування на підприємстві
52. Матриці фінансової стратегії
53. Поточне фінансове планування
54. Бюджетування в управлінні підприємством
55. Основні елементи антикризового фінансового управління
56. Інституційні аспекти антикризового фінансового менеджменту
57. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства
58. Фінансова санація як складова антикризового управління
59. Реструктуризація підприємств у системі антикризового фінансового управління
60. Оцінка ефективності антикризового фінансового управління

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента. - М.: Финансы и статистика, 2002. - 526 с.
2. Бланк И.С. Основы финансового менеджмента. - К.: Ника-Центр, Зльга, 1999.- 478 с.
3. Брігхем Є. Основы финансового менеджмента: Пер. з англ. - К.: Молодь, 1999.- 1000 с.
4. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р.
5. Закон України "Про акціонерні товариства" від 24.09.2008 р.
6. Закон України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р.
7. Закон України "Про цінні папери і фондовий ринок" від 23.02.2006 р.
8. Ковалев В.В. Введение в финансовый менеджмент. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 378 с.
9. Уолш Кьяран. Ключевые показатели менеджмента: полное руководство по работе с критическими числами, управляющими вашим бизнесом / Пер. с англ. О.В. Чумаченко. - К.: Сотрапіоп Огоир, 2006. - 400 с.
10. Рясних Є.Г. ОСНОВИ фінансового менеджменту. Навчальний посібник. - К.: Скарби, 2003.-238 с.
11. П.Савчук В.П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент. - К.: Издательский дом «Маскимум», 2006. - 884 с.
12. Финансовый менеджмент: Теория и практика: Учебник / под ред. Стояновой Е.С. - 5 изд. (перераб. и доп.). - М.: Перспектива, 2002. - 560 с. 13.Фінансовий менеджмент: Підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М.
13. Поддерьогін. - К.: КНЕУ, 2005. - 536 с.
14. Хорн Дж. К., Вахович Д. Основы финансового менеджмента. - М.: Издательский дом «Вильямс», 2001. - 674 с.